

A Hunyadi-film egyetemes jelentősége

Az MTI 2021. január 15-én adott hírt a Hunyadi-filmről: dr. Kásler Miklós miniszter úr nyilatkozatáról, mely szerint már „*zajlik a szereplőválogatás*” az „*első, hiánypótló történelmi játékfilm*” kapcsán, amely „*történelmi jelentőségű lesz*”. A haza és a nemzet iránt érzett történelmi felelősség jegyében élő honfitársaink körében már oly régen várt Hunyadi-film előkészületeiről kimagasló jelentőségű döntés született 2021 májusában. A Nemzeti Filmintézet Közhasznú Nonprofit Zrt. döntése nyomán Hunyadi-filmsorozat készül Lovas Balázs, Lengyel Balázs, Veress Attila és Ruttkay Zsófia forgatókönyvírói tevékenysége révén. Rendkívüli jelentőséget képviselő minőségi munkát és hatalmas történettudományi felkészültséget feltételező forgatókönyvírói feladatról van szó, melynek során nyilvánvalóan a XV. századi keresztény reneszánsz Európa filhellén műveltségi értékvilága is meg fog jelenni a történelmi háttér felvázolásakor. Ez utóbbi tárgykörben az elmúlt évtizedben egyetemes jelentőségű új tudományos eredmények születtek, melyek új fényben mutatják meg a Hunyadiak dicsőséges értékvilágát és filhellén keresztény századát. E tudás a XIX. században még teljes volt, majd a XX. század második felében szinte teljességgel eltűnt, és ezért a XXI. században indokolt ismét közismertté tenni a filhellén műveltség egyetemes jelentősége okán a Hunyadi-film által is. Rendkívüli értékű, hogy a kiváló filhellén székely tudósok, Zágoni Aranka György (1737–1817) és Ponori Thewrewk József (1793–1870) a műveikben rögzítették a magyar Hunyadi-uralkodóház székely eredetét, amelyet a XV. századi görög műveltség is igazol. A jövő esztendőre tervezett legfőbb célkitűzés, hogy azok az alapvetések, melyek a jelen írásomban megfogalmazódtak, a 2022. augusztus 22–27. között megtartásra kerülő 24. Nemzetközi Bizantinológiai Kongresszuson ismertetésre kerüljenek.

I. A Hunyadi-uralkodóház eredete a „székely jog és alkotmány” görög műveltségi összefüggéseinek fényében

Ponori Thewrewk Józsefnek (Déva, 1793. – Pest, 1870.), aki tanító, királyi táblai jegyző, ügyvéd, író, régiséggyűjtő, nyelvújító, „*Magyarországon és Erdélyben mind a két Törvényszék Ügyeinek hites Ügyésze*” volt, a legfőbb műve a következő címmel jelent meg két évszázaddal ezelőtt: *Három értekezés Hunyadi Székely János Magyarországi Kormányzó, Erdélyi s Havasalföldi Vajda, Tótországi, Temesi s Szörényi Bán, Besztercei örökös Gróf, és Nándor-Fejérvári Kapitány törvényes ágyból lett születésének bebizonyítására* (Pozsony, 1825). A Déván született kiváló székely tudós a magyar Hunyadi-uralkodóház székely eredete kapcsán összegezte a legfontosabb alapvetéseket. A fenti tisztségek tudományos elemzése terén a középkori székely jog értékvilágát is fontos figyelembe venni, hiszen Hunyadi székely ispán is volt. E tárgykörben a Magyar Távirati Iroda 1941. október 12-én megjelent híradását is érdemes alapul venni: „*A kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem vasárnap tartotta tanévnyitó közgyűlését az egyetem Mátyás király Diákháza dísztermében.*” A megjelentek „*között ott volt Sándor Imre püspöki helynök, Vásárhelyi János református püspök, Józán Miklós unitárius püspök és Stirling László hadtestparancsnok, továbbá Ugron Gábor titkos tanácsos, volt belügyminiszter, Inczédi-Joksmann Ödön főispán, Gaál Elemér alispán, Keledy Tibor polgármester, Vékás Lajos királyi ítélőtáblai elnök. [...] A kultuszminiszter részéről megjelentek még Mártonffy Károly és Molnár András miniszteri tanácsosok, valamint a társ egyetemek képviselői.*” A „*Himnusz elénekzése után dr. Bartók György lelépő rektor magnifikus*” azt emelte ki, hogy az „*egyetem csak úgy felelhet meg hivatásának, ha szerves és eltérhetet-*

len szálak fűzik a magyar élethez”, amiben ki-magasló jelentőséget képvisel „Erdély történeti okmányainak kiadása és feldolgozása, a magyar nyelv és néprajz problémáinak megoldása, a sajátos székely jog és alkotmány tisztázása, Erdély földrajzának és természeti adottságainak kutatása”, mert ez a tevékenység „a tudományt új eredményekkel és dicsőséggel gazdagítja”. E célkitűzés XXI. századi megvalósítása során természetesen leginkább Erdély és a Kárpátok mindkét oldalán a magyar határvédelmet ellátó székely lovasíjász-világ történelmi jelentőségét indokolt alapul venni. A középkori „Archiregnum Hungaricum” történeti elemzése terén az 1821-ig fennálló székely–görög műveltségi kapcsolatrendszer különleges értékeket képvisel. Jó példa e filhellén megközelítésre Márki Sándor (1853–1925) történetíró, aki egy középkori szállóige örök értékű üzenetét hangoztatta: „Aki görög levelet nem fűz együvé a latinnal, nem díszítheti föl azt a tudós nevezet”! (1) Különösen igaz ez a tudományos megközelítés a XV. századi keresztény reneszánsz koráig tartó elemzések során: a legfontosabb figyelembe venni a középkori székely jog értékvilágát Hunyadi János fentebb rögzített tisztségei és a görög műveltség összefüggései jegyében. A „vajda” szó jelentése „vezér”: a „bizánci forrásokban olvasható »boebodosz« név a honfoglaló hét vezérré” vonatkozik. Az „erdélyi vajdaság intézményét” a „XII. század végén szervezte meg III. Béla” magyar király „bizánci mintára”: a „királytól kinevezett erdélyi vajda éppúgy egy kézben egyesítette az egész Erdély közigazgatási, igazságszolgáltató, pénzes hadügyi vezetését, mint a bizánci témáknak a császártól kinevezett stratégosai”. (2) A Kárpát-medencében 1125 esztendővel ezelőtt országot teremtő vezéreink okán igen fontos azt hangsúlyozni, hogy az erdélyi vajda tisztsége a középkorban valójában leginkább hadvezéri minőséget jelentett. A „bán” méltóságnévről fontos tudni, hogy e tisztség avar eredetű. (3) Erdély kapcsán indokolt megemlíteni, hogy a „hazai latinban néha a bán-t vagy gubernator-t is dux-nak nevezik”. (4) Vofkori László (1944–2008) földrajzi és helytörténeti szakíró is megemlékezett arról, hogy 1235-ben már létezett a székelyek ispánja tisztség („comes et ductor Siculorum”). (5) A középkori magyar államhatalom világában a székely ispán

a legjelentősebb tisztségek közé tartozott, így természetesen a görög műveltség világában is ismert volt. A középkori nemzetségek történelmi elemzése tárgykörében különösen fontos, hogy Kristó Gyula ezt rögzítette: a „bizánci források a magyarországi középszintű igazgatási egységek vezetőit zupanoszoknak nevezték”; ez a megnevezés „sokáig őrizte nemzetségtől jelentését”. (6) A székely ispán megnevezés évszázadokon átívelő történelmi gyökereinek jegyében Kristó Gyula azt is megállapította, hogy a „zupanx egy alakváltozata (zoapan) előfordul a nagyszentmiklósi kincs görög írásos török nyelvű feliratában”: e „kincset magyar ötvösök munkájának” tekintve a „zoapanokban (akiknek neve Bujla és Butaul) magyarországi nemzetségtől lehet meglátni. (7) A székelyek ispánja „comes et ductor Siculorum” latin megnevezésének okán érdemes a középkori görög vonatkozásokra felhívni a figyelmet! A „comes” tisztség kapcsán A Pallas nagy lexikona ezt rögzíti: a középkori „görög császárok korában a hadosztályok vezéreit találjuk e néven”. Magyarországon Szent István korától „döntő befolyást gyakorolván, a főpapok mellett »comites« nevek alatt említettnek azok, kik az országos ügyek kezelésével voltak megbízva úgy a király udvarában, valamint az egyes várkerületekben mint várispánok”. A „comes szó nálunk is tisztséget, hivatalt vagy méltóságot jelentett” („például Comes Palatinus”). A székelyek ispánja kapcsán fentebb említett latin „ductor” szó „dux” alakban is közzismert. E körben fontos arra utalni, hogy hazánkban a „püspökségeket egy-egy dux vára és katonasága, a monostorokat egy-egy udvarháza szervezetének védelmében állították fel”. (8) A „dux” cím a hadvezéri minőséget jelenti, tehát azt, hogy e tisztséget betöltő a saját zászlaja alatt hadat gyűjthet az ország védelmére. A középkori magyar–görög kapcsolatrendszer fényében indokolt a magyar dukátusi rendszer és „dux” kérdésköréhez kapcsolódó adatokat és szempontokat összegezni az évszázadokon átívelő összefüggések jegyében. A IX. századtól a XVIII. századig vannak történeti adataink a magyar történelemből erről a méltóságnévről. A „bizánci birodalomnak” a hatalmi rendszerében a „görög dux” szintén hadvezér jelentéssel bírt. (9) A fentebb már többször hivatkozott latin „ductor” szó kapcsán Kristó Gyula ezt rögzítette: a „duca

szó a *dux* szó középgörög alakjából (*dukasz*)” származik. (10) A fenti alapvetések okán indokolt kiemelten hangsúlyoznom, hogy a középkori székely történeti értéktárat a görög források együttes értelmezése jegyében is célszerű elemezni, amire tekintettel igen fontos célkitűzés, hogy ez a nemzetközi konferenciák és publikációk révén Európa műveltségi térképére is felkerüljön a XXI. században. A Kárpátokon túli lovas íjász magyar gyepűtárségek kutatása terén kiemelkedő jelentőségű, hogy „*Havasalföldi Vajda*” volt „*Hunyadi Székely János*”. A XIV. századi Havasalföld (Argyas) magyar alapítású püspöksége és Székely megyéje szintén alapvetést jelent a magyar Hunyadi ősök székely eredete terén. Ezen alapvetések arra mutatnak, hogy Hunyadi János édesapja a havasalföldi székely Örlóc nem Bod/Both/Buth ágából származó Buthi Vajk volt. Ez is szerepeljen a forgatókönyvben!

Trianon után 101 esztendővel a nemzeti összetartozás körében is különleges emlékeztető műveltségi örökséget képvisel Hunyadi János, hiszen vezérletével a XV. századi „*Archiregnum Hungaricum*” hadereje egymaga dicsőségesen védte meg a keresztény Európát. Hatalmas lehetőség ez a filmsorozat a székely lovasíjászhadművészet egyetemes jelentőségű bemutatására, hiszen ez a haderő biztosította Hunyadi János erdélyi vajda és székely ispán számára a legfontosabb alapot a Kárpátok vonalán a magyar határvédelem terén. E körben nyilvánvalóan a csatatéri jelenetek látványosságának a magas szintű kivitelezése lesz a legfontosabb, ami egyben kiváló lehetőséget ad napjaink székely lovas íjászaik számára, hogy ezt az évezredek óta képviselt hadművészetet bemutassák mint a szkíta-hun ősök XXI. századi örökösei. A Hunyadi-filmsorozat a szellemi honvédelem terén a jövő nemzedékei számára a legfontosabb, hiszen a hazaszeretet és a nemzet szabadsága megőrzésének eszménye hatotta át a Hunyadiak hősi korszakát a világhatalmi erőt felmutató török hódítással szemben. A forgatókönyv íróira rettenetesen nehéz feladat vár, hiszen a valós történelmi világkép elérése céljából mindent félre kell tenni abból a történelemszemléletből, amely az 1945 utáni hatalmpolitika kényszerei mentén fogalmazódott meg az azóta kiadott könyvek és tankönyvek révén. Külön is hatalmas tisztelet és

megbecsülés illet minden olyan szerzőt, aki a valós és méltó történelmi világkép jegyében mutatja föl a Hunyadiak dicsőséges értékvilágát! Ezen alkotói kör jeles képviselői mindig is abból merítették, amit a két évszázaddal ezelőtt élő nagy tudósaink a legméltóbb műveikben reánk hagyományoztak. A történelmi örökségben gyökeredző nemzeti öntudat jövőt alakító erőt teremt!

Ha e tudástár és eszményvilágkép jegyében alakul a forgatókönyvírói látásmód, akkor örök érvényű sikerként fog testet ölteni a Hunyadi-filmsorozat által, hiszen végre mód nyílik arra, hogy a régi korokban történelmi hűséggel rögzített tudástár immár képi világként hassa át a nemzetünket, méltó erőt adva a cselekvő öntudatnak. Igen fontos célkitűzés, hogy e forgatókönyvírói munka legfontosabb lépcsőfokairól és állomásairól folyamatosan értesüljünk. Az is teljesen nyilvánvaló, hogy hatalmas érdeklődés övezi már most ezt az alkotói tevékenységet, hiszen a legdicsőségesebb magyar nagyhatalmi világunk nemzetközi szintű felmutatása egyszerre világít rá Európa XV. századi keresztény reneszánsz értékvilágára és nemzeti örökségünk egyetemes jelentőségére. A forgatókönyv íróira valójában óriási kincs vár, hiszen abból tudnak a legbiztosabban kiindulni a történelmi háttér méltó ábrázolása céljából, amit a XV. századból fennmaradt kortársi források rögzítettek, és ami évszázadokon át megőrződött hazánk és nemzetünk műveltségi világában. A Hunyadi-filmsorozat a szellemi honvédelem terén azért is kiemelt jelentőségű nemzetünk számára, mert a XXI. században immár minden feltétel adott ahhoz, hogy a magyar Hunyadi-uralkodóház székely eredetét is felmutassuk a nagyvilág műveltségi terében. Két évszázaddal ezelőtt ez az eredet közismert volt a tudósaink körében, ami annak köszönhető, hogy e korszak székely írói ezt a rendkívül jelentős nemzeti örökségünket rögzítették is a műveikben. Nyilvánvaló, hogy a Hunyadi-filmsorozat forgatókönyve olyan jelentős alkotás lesz, hogy e mű íróinak a teljesítményét mindenképp közkinccsé kell tenni, méghozzá már a munkafolyamatok során. Honfitársaink ne csupán nézőként élvezzék majd az elkészített filmsorozatot, hanem már a mostani érdeklődés is váljon hajtóerővé. Célszerű már most olyan közönségtalálkozókat és ismeretterjesztő rendezvényeket is

megszervezni a Kárpát-medencében, amelyek a nemzeti összetartozást erősítő folyamatok részei lennének. Kiemelt jelentőségűek e célok, hiszen igen fontos, hogy egy olyan támogatói lelkület alakuljon ki a Hunyadi-filmsorozat éveken át tartó munkálatai során, amely a hazaszeretet és a nemzeti érzés által a leghatalmasabb érdeklődést is megteremti a fiatal nemzedékeinkben. A jövőt alakítani tudó méltó nemzeti öntudat minden korban meghatározó eszményünk volt! Így van ez napjainkban is. Az évszázadokon átívelő összefüggések okán indokolt arra utalni, hogy a XVIII. századi Európában a felvilágosodás olyan új gondolati tartalmakat és megközelítéseket vázolt föl múlttól, jelenről és jövőről, melyek számos szempontból még a XXI. században is fontos kutatási tárgykört képeznek. Székely tudósaink a nemzeti felvilágosodás korában (1772–1825) felmutatták az igaz minőséget jelentő alkotóerő fontosságát, amelybe természetesen beletartozott a történettudomány terén a szellemi honvédelem érdekében folytatott emlékeztetmíveltségi értékteremtés is! E tárgykörben Zágoni Aranka György (1737–1817), az erdélyi királyi tábla ülnöke és törvényszéki közbíró *„Két értekezés. [...] Gubernátor HUNYADI JÁNOSról, melyben megbizonyítatik: hogy [...] őse neve Székely volt.”* (Kolozsvár, 1811) című műve a legfontosabb értéket képviseli.

II. A „hazaszeretet és a keresztény elhivatottság legmagasabb színvonala Hunyadi János”

A magyar Hunyadi-uralkodóház székely eredete kapcsán érdemes a történettudomány néhány olyan alapvetését felidézni, melyek mentén célszerű az értelmezési kereteket meghatározni. 2018 novemberében Kásler Miklós miniszter úr a következőket fogalmazta meg: *„Hunyadi államférfi és hadvezér”,* aki *„megragadja az emberek lelkét”*: *„kell Hunyadiról egy jó film”*. *„A hazaszeretet és a keresztény elhivatottság legmagasabb színvonala Hunyadi János, ennek kell átvonni egy ilyen filmben.”* (1) Egy könyvben az alábbiak olvashatók: *„Román származásának mondja Hunyadi Jánost”* Bonfini is; és az a *„legvalószínűbb, hogy román főúri sarj volt”*

vagy *„havasalföldi vajdai családból származott”*; tehát *„az adatokból nyilvánvaló: a Hunyadi-család román eredetű volt”*. (2) E tárgykörben igen fontos a következő történettudományi kijelentés. 2018 novemberében Kásler Miklós miniszter úr a következő megállapítást tette: *„A magukat felvilágosultnak és progresszívnek képzelő kulturális káderek a mai napig megengedik maguknak, hogy Hunyadi Jánost románként szerepeltessék”* [...] *Tudhatnák, hogy nem a román hegyipásztorok voltak Havasalföld »nemessége« akkoriban.* (3) Ezen történelmi iránymutatás jegyében gondolkodva indokolt a következő alapvetésekre utalni! A Szepességből származó Hunfalvy Pál (1810–1891) jogász, néprajztudós, nyelvész, az 1848–1849-es szabadságharc idején országgyűlési képviselő, akadémikus a következő összefüggésekre mutatott rá: a középkorban *„Vlachiát senki sem nevezé Romániának”*. A *„két Vlachia a XIV. és XV. századokban, a török uralkodás előtt, tulajdonképpen Romaeo-Vlachia a görög császár birodalmában és Ungro-Vlachia a magyar korona birodalmában”*: a későbbi *„beköltözők a volt neveket fogadták el”*. (4) A fenti alapvetésekre tekintettel indokolt *„Ungro-Vlachia”* történelmi elemzése során Bonfini keresztény reneszánsz világvéleményét és műveltségi szókincsét alapul venni. Antonio Bonfini (1427 vagy 1434–1502) itáliai tudós humanista, Mátyás király történetírója valójában a származása kapcsán azt rögzítette, hogy a *„valah But fia”* volt Hunyadi János, aki *„Zsigmond uralkodása idején született atyja falujában, melyet mai napig Corvinusnak neveznek”*. (5) Nyilvánvaló, hogy valójában legelsőként a XIV–XV. századi *„valah”* szó jelentésének értelmezési keretét indokolt meghatározni a történelmi hűség eszményének jegyében, erre tekintettel egy két évszázaddal ezelőtti megállapításra fontos felhívni a figyelmet. A már említett kiváló székely tudós, Ponori Thewrewk József a következőket rögzítette 1825-ben: *„Némelyek az Oláh vezetéknév miatt, Hunyadi Oláh (Buthi, Székely) Vojkot oláh nemzetűnek tartják lenni. De ez éppen olyan nevetséges, mint az volna, ha valamely hígeszű pribék Udvarhely Széken az oláhfalviakat, kik egy szót sem tudnak oláhuul beszélni, falujok nevéért oláhoknak mondaná.”* (6) Nos, az teljességgel nyilvánvaló, hogy nincs

senki, aki „*hígeszű pribék*” hírébe szeretne kerülni, ezért célszerű a magyar akadémiai tudományosság XIX. századi műveltségi világképére hivatkozni. Dr. Wenzel Gusztáv (1812–1891) jogtudós, egyetemi tanár, a főrendiház tagja, történétíró, akadémikus a következő alapvetéseket fogalmazta meg 1872-ben: a „*Valachus*” elnevezés „*a hazai ethnographia érdekesebb, de nehezebb kérdései közé tartozik*”, melynek „*megfejtése*” kapcsán „*fájdalom, azt kell beismerünk, hogy annak sikeres megoldása mind-egyedül még előkészítve sincsen*”. (7) Ezen tudósi hitvallás különleges jelentőséggel és üzenetértékkel bír, mivel másfél évszázaddal később is ugyanez a helyzet, tehát a XXI. századi nemzeti történettudomány jeles képviselőire vár a feladat, hogy a teljességgel helytálló valóságot korszerűen mutassák be, azaz a XV. századi keresztény reneszánsz legmagasabb szintű emlékezetműveltségi alapvetései mentén határozzák meg az értelmezési kereteket. Történelemszemléleti korszakváltásra van szükség a XXI. században! E tárgykörben fontos felidézni azt a („*Mátyás király-émlékév*” során tett) nyilatkozatot, melyben 2018 novemberében Kásler Miklós miniszter úr kijelentette, hogy „*nem kedveli a tudományos véleménydiktatúrát*”. Alapvetésként fogalmazta meg a következőket is: „*Minden felvetést cáfolni, vagy bizonyítani kell*”, hiszen a tudomány világában „*szokás a tézis-antitézis-szintézis*”. „*Tehát ha valamit állítok, akkor azt tényszerűen kell cáfolni vagy megerősíteni. [...] Nem az számít, hogy ki állítja, hanem, hogy mit állít, és mivel tudja bizonyítani!*” A Magyarországi Tudományos Intézet tudományos tevékenysége révén „*lehetőséget teremtünk az építő vitára és a szintézisre*”. „*Az identitás szerves része, hogy egyértelmű világképe és önazonosság-tudata legyen az embereknek.*” (8) „*Valachus*”, „*valah*”, „*Ungro-Vlachia*”: e történettudományi megnevezések valódi, egyértelmű és önazonos jelentése kapcsán az alábbi összefüggésekre indokolt utalni. Hunyadi Mátyás király udvarában köztudott volt, hogy „*Heraklész fiától, Scythától származtak a scythák, és ezektől a hunok, a magyarok*”. Mátyás királyt „*heraklész hősnek*” és „*scytha Mars*” néven nevezte Bonfini. Az itáliai tudós, Antonio Bonfini is tudta, hogy a magyarok rokonai Szkítiában éltek, akik szín-

tén ugyanazt a magyar nyelvet beszélték: őket kutatta Mátyás király is, hogy letelepítse őket Magyarországra elpusztult vidékeire. Királyunk tekintetében fontos görög vonatkozás, hogy a budai palotájának bronzkapujára Heraklész 12 munkáját vésték föl. (9) A fenti megállapítások kapcsán nyilvánvaló az a rendkívül fontos emlékezetműveltségi alapvetés, hogy Bonfini korának tudástárában a magyar nemzeti önazonossággal összefüggésben teljesen értelmezhető volt az az alapvetés, hogy a „*valah But*” unokája volt a „*scytha Mars*”, Mátyás király. E tárgykörben a XV. századi keresztény reneszánsz legmagasabb tudományos világának a megteremtőit, azaz az itáliai görög tudóskör hatalmas műveltségű személyiségeit kell megemlíteni, hiszen a „*vlachosz*” és „*szküthész*” görög eredetű szavak, melyek latinizálódása legnagyobb mértékben a XIV–XV. századi Európában valósult meg. Indokolt rögzíteni, hogy a görög szkíta szó immár három évezrede lovas íjászt jelent a magyarokra vonatkozó őstörténeti alapvetésként; a görög vlachosz érteleme pedig pásztor. E görög szóból ered a csak a magyar jogrendben létező „*ius valachicum*”, azaz a pásztorjog, és az ebbéli életmódot kifejező XIV. századi vlach/oláh szó is. Havasalföld görög neve Oungrovlachia volt, amely Magyarországi pásztorföld jelentéssel bír: ez volt a görög műveltség világképében a Kárpátokon túli magyar lovasíjász-nemzetségek nagy szabadságban élő nagyállattartó pásztorvilágának térsége, melynek legszervezettebb határvédelmi katonai erejét a havasalföldi Székely megye biztosította. A XIV. századi Havasalföld (Argyas) magyar alapítású püspöksége szintén alapvetést jelent a magyar Hunyadi ősök székely eredete terén, melynek történelmi valóságát az egyetemesség szintjén a görög műveltség is igazolja.

III. A XIV. századi Havasalföld Székely megyéjének egyetemes jelentősége

A XIV. századi Havasalföld Székely megyéje történelmi földrajzának jelentősége kimagasló értéket képvisel a Hunyadi-kutatás tárgykörében. Indokolt a székely–görög emlékezetműveltségi kapcsolatrendszer azon alapvetéseit

rögzíteni, melyek egyetemes jelentőséget képviselnek. E körben leginkább a XI–XII. századi magyar–görög határ történelmi emlékeit fontos felidézni, mivel ez a XV. század közepén is természetesen jelen volt a magyar politikai közgondolkodásban. A legfontosabb Hunyadi János kormányzónak az 1447. október 12-én kelt oklevelére hivatkozni, melyben megemlíti a Vaskapunál, a „*havasalföldi síkságon*”, valamint „*a régi görög birodalom határainál*” („*scilicet in confinibus Romaniae*”) vívott törökellenes csatákat. (1) A Konstantinápoly főváros által irányított középkori görög császárság neve Rhómania volt 330-tól 1453-ig, melynek jelentése „*Római Birodalom*”. A XV. századig a görög „*romanosz*” és a latin „*romanus*” szavak jelentése „*római*” volt, ami a középkori görög birodalom polgárát jelentette. E középkori görög császárság VI. századi jogtudósai állították össze a római jogot („*ius romanum*”). E tárgykör egyetemes jelentőségére mutatott rá Ponori Thewrewk József 1825-ben: Konstantinápoly, az „*új Róma, mint a Keresztyén Vallás főhelye, szorgalmas, buzgó misszionárjai által a deák nyelvet el juttatá*” más nemzetekhez is, és ekként „*Dicső Eleink Rómának Törvényi szellemével belevék nyelvét is*”. (2) Ez utóbbi, a Konstantinápoly főváros által 330-tól 1453-ig irányított középkori görög birodalom emlékezetműveltségi jelentőségére vonatkozó adalék okán indokolt az alábbi összefüggésekre is rámutatni. Az Oláh/Olach/Volah/Wolah/Vola régi magyar családnév. (3) A vlahosz görög szó: pásztort jelent. (4) A fentebb hivatkozott „*deák nyelvet*” illetően fontos tehát azt is meglátni, hogy a magyar műveltségi körben a latinizálódott görög szavak igen fontos értelmezési kört jelentenek. A latinizálódott görög eredetű „*vlach/oláh*” szó X–XV. századi magyar értelme kapcsán igen fontos, hogy „*Vlachia/Walachia*” jelentése „*Pásztorföld*”, ami a Kárpátokon túli határvédelem magyar gyepűvidék voltát és magyar lovasíjász-világát fejezi ki. A Kárpátokon túli székely–görög emlékezetműveltségi kapcsolatrendszer egyetemes jelentőségére mutat rá, hogy a középkori görög világ több Vlachiát is ismert: Thesszáliát Nagy-Vlachiának, Aetoha és Akarnania egy részét Kis-Vlachiának, Epirosz délkeleti részét pedig Felső-Vlachiának nevezték. A legfontosabb azt rögzíteni, hogy a fenti Vlachiáktól való

megkülönböztetés céljából nevezték a görögök Havasalföldet Oungrovlachiának, vagyis Magyarvlachiának, azaz Magyarpásztorföldnek. Ezen alapvetések mentén indokolt a XIX. századi magyar tudósok legjava által megfogalmazott, egyetemes művelődéstörténeti jelentőséggel bíró szempontrendszerek lényegi alapvetéseit elemezni, majd mindezt értelmezni szükséges a székely–görög műveltségi kapcsolatrendszer fényében is. Különösen igaz ez a kizárólag a Szent Korona jogrendjében meglévő pásztortörvény („*ius valachicum*”) okán, hiszen a székely lovasíjász-pásztortársadalom határvidéki és távolsági nagyállat-kereskedelmi jogosultságára mutatnak rá az alábbi megállapítások is. Szabó István (1898–1969) történész, levéltáros, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja írt arról 1937-ben, hogy a „*hegyvidék vlach falvaival kapcsolatban*” igen fontos, hogy „*e megjelölés alatt nem nemzetiséget, hanem a nemzetiségre való tekintet nélkül vlach hegyi-pásztortörvénnyel élő*” népet „*kell érteni*”. Ezen települések kapcsán fontos, hogy „*1378-ban s a XIV–XVI. századi latin nyelvű források ezentúl is állandóan »valachalis possessio«-oknak nevezik*”. (5) A fentebb hivatkozott Ponori Thewrewk József (1795–1870) személyére azért is érdemes felhívni a figyelmet a Hunyadi-kutatásainak értékvilága okán, mert e művelt tanár, műgyűjtő, királyi táblai jegyző igen széles körű műveltségi tevékenységet folytatott. Nyelvújítóként is közismert személyiség volt: ő alkotta meg a „*honvéd*” szavunkat! Ezen adalék jegyében fontosnak tartom megemlíteni, hogy a magyar Hunyadi nemzetség székely eredete a szellemi honvédelem sarokpontja! Azok a történettudósok, kutatók és írók, akik a XIV. századi Hunyadi ősök kapcsán a magyar eredettől eltérő állításokat tettek, és ezt tanítják, valójában elvitatták a nemzeti életünk történetében a legdicsőségesebb és egyetemes értéket képviselő keresztény művelődéstörténeti korszakunkat jelentő XV. századi értéktárainkra vonatkozó magyar történelmi örökségünket, vagy lemondtak róla. E tudománytörténeti tévútra azért került sor, mert egyikük sem ismerte föl, hogy az évezredek átívelő filhellén magyar és hungarofil görög kapcsolatrendszer hungarobizantinológiai értéktára jelenti az archimédeszi pontot a kutatások megkezdésekor.

A hungarobizantinológiai emlékezetműveltség Európa legősibb történelemszemléleti tárgykörebe tartozik, ami ekként egyetemes értéket képvisel. E művelődéskutatói látásmód lényegének számos alapelemére világított rá számtalan magyar írás az elmúlt évszázadokban, ezeknek az összegzése igen izgalmas és elemzendő tárgykör. Csak a XXI. században született meg az a felismerés, hogy a magyar Hunyadi nemzetség székely eredetének tudománytörténeti jelentősége szoros kapcsolatban áll a 8 évszázadon át létező, 1821-ig meglévő magyar–görög műveltségi határ tényével. Ez volt a Kárpátokon túli középkori magyar lovasíjász-gyepűvidékünk. E határvédelmi térségünk egyetemes jelentősége a XIV. századi Havasalföld/Oungrovlachia/Magyarpásztorföld magyar alapítású püspöksége és Székely megyéje történelmi világával függ össze. Csánki Dezső *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában* (Bp., 1890) címet viselő műve kiváló alkotás, melyre tekintettel a XXI. században immár fontos lesz akadémiai szinten megírni a *Havasalföld/Oungrovlachia/Magyarpásztorföld Székely megyéjének történelmi földrajza* című könyvet a magyar Hunyadi nemzetség székely eredetének tudománytörténeti jelentősége okán is! A kiváló székely tudós, Benkő József (1740–1814) református lelkész, teológus, nyelvész és történetíró ezt rögzítette: Hunyadi János „*Hollós (latinul Corvinus) nevű faluban született*”, és ez „*a falu Havasalföldön volt*”. (6) A fenti alapvetések jegyében indokolt rögzíteni, hogy a Hunyadiak, a Gyula nemzetségből származó bélteki Dragosz/Drágffyak, a Barcsayak, a Nádasdi Ongorok, a Malomvizi Kenderesiek és Kendeffyek, a kihalt csulai Kende családdal egy törzsből származó csulai és dadai Mórék (Hunyad vármegyében); a Csornaiak, a Bizereiek, a Mutnokiak, a Temeseli Désiék, a Macskásiak (a szörényi bánság területén), a Jósikák, a Telekik, a Majláthok, a Kájonik, a Bekék, a Szerbánok ősei magyarok voltak, akárcsak Oláh István szászvárosi királybírónak, valamint fiának, Oláh Miklósnak, a későbbi esztergomi érseknek. Oláh Miklós esztergomi érsek nagyapjának, Argyesi Manzillának a neve okán indokolt arra utalni, hogy a XIV. századi Havasalföld (Argyas) magyar alapítású püspöksége szintén alapvetést jelent a magyar Hunyadi ősök székely eredete terén.

IV. A magyar Hunyadi-uralkodóház székely eredete az „*Archiregnum Hungaricum*” részét képező Havasalföld jelentőségének fényében

A magyar Hunyadi-uralkodóház székely eredetét az „*Archiregnum Hungaricum*” részét képező XIV. századi Havasalföld történeti földrajza egyetemes jelentőségének és a görög kapcsolatok fényében indokolt a legmagasabb tudományos szinten közzétenni, amire a legalkalmassabb keretet biztosítja az a 2022. augusztus 22–27. között megtartásra kerülő 24. Nemzetközi Bizantinológiai Kongresszus, melynek helyszínei Velence és Pádua lesznek. A XIV. századi Havasalföld székely öröksége egyetemes jelentőséget képvisel a filhellén műveltség tükrében, mivel alapvetésként kell azt rögzíteni, hogy Hunyadi János alakja a magyar és a görög történetírásban őrződött meg a legmagasabb akadémiai tudományosság szintjén. A magyar Hunyadi-uralkodóház székely eredete kapcsán a legfontosabb a XIV. századi Kárpátokon túli térségek, Havasalföld és Moldva alapvetést jelentő történelmi emlékeit feltárni, összegezni és értelmezni a XXI. században. E tárgykör kutatástörténeti hiányosságaira mutatott rá egy összegzés 2010-ben: amikor „*a história magyarországi művelőinek körében*” a „*déli végek felé fordul az érdeklődés*”, akkor az „*kimerül a török-magyar kapcsolatok és/vagy harcok kutatásában, ismertetésében*”. A „*magyar nemzeti kutatást akkor és annyira kezdte/kezdi érdekelni Havasalföld története, amikor a törökök megjelennek annak határainál és ezzel egy időben a Magyar Királyságot fenyegetik*”. A „*legutóbbi, magyar nyelven, magyar történész tollából származó, nagyobb ívű és terjedelmű, primer forrásokig nyúló összefoglalások az 1930-40-es években láttak napvilágot*”. „*Havasalföld és vele együtt Moldva mintha az utóbbi néhány évtizedben kikerült volna a hazai történetkutatás látóteréből.*” 2010-ben tehát az volt a helyzet, hogy „*a magyar vonatkozású havasalföldi (és moldvai) történéseknek nincs teljességre törekvő, és ami ennél is fontosabb, modern feldolgozása hazánkban*”. (1) E kutatástörténeti hiányosság kapcsán a hatalmas életművet teremtő székely tudós, László Gyula írt arról egy 1978. január 12-én kelt levelében, hogy „*mind Havasalföld, mind Moldva tele van*

magyar helynevekkel”, hiszen „a régi magyar népterület túlnyúlt a Kárpátokon”! Évtizedek óta „nem nagyon bolygatjuk ezt, nehogy »sértsük« a román nemzet becsületét”. (2) Az 1945 utáni hatalom által kikényszerített történelemszemléleti hiányosságok következményeire tekintettel nem is csoda a következő adalék. „Hunyadi János származása és ifjúsága” kapcsán a következő megállapításokra került sor 2009-ben: „Havasalföldi származásának mondja Hunyadi a kortárs Turóczi János, és román eredetűnek ismerték őt külföldön is. [...] Román származását illetően ma már nincs kétség.” (3)

Indokolt Havasalföld és Hunyadi János világát az európai emlékeztműveltség legmagasabb tudományos összefüggései alapján megérteni. Jó példa erre, hogy a XV. századi hős hadvezér, Hunyadi János méltó emlékezete természetesen a XVI–XVII. századi könyvekben is megőrződött: franciául „*le Chevalier Blanc de la Vallagüe*”, olaszul pedig „*il Cavalliero Bianco della Vallacchia*” névvel illették. „*Petrus Niger Clypeus Thomistarum (Venezia 1481.)*” című műve volt az első, amely azt rögzítette, hogy „Hunyadit a latin népek »fehér lovag« néven emlegetik”. (5) Ezen adalékok tehát évszázadokon átívelő módon rögzítették, hogy Havasalföld, azaz „*Walachia fehér lovagja*” volt Hunyadi János, amire tekintettel immár a XXI. században eljött az idő, hogy Havasalföld és Moldva kapcsán megkezdődjék az érdemi „*kutatást*” lehetővé tevő és a „*teljességre törekvő*” történelmi alapvetések rögzítése! Indokolt azt hangsúlyozni, hogy csak a korszerű történettudomány eszköztárából szabad felhasználni a kutatások során, tehát kizárólag a XIV–XV. századi európai műveltségi alapvetések határozhatják meg az értelmezési kereteket. E tárgykörben Aeneas Sylvius Piccolomini „*két részből álló geográfiai főműve*” is megemlítené, mivel a „*De Asia 1477-ben jelent meg először nyomtatásban, a De Europa első kiadása 1490-ből maradt fenn; a két részt együtt, Cosmographia címen a 16. század elején adták ki*”; és a Magyarországról írott megállapításai azért is fontosak, mert művében Erdély „*Valachiával – önálló fejezetbe került*”. A pápa „*Európájában Magyarország rendkívül fontos szerepet töltött be*”, hiszen művében azt is rögzítette, hogy „*a magyar nemzet hatalma sokkal messzebbre terjed ki, mint maga Magyaror-*

szág”, ezért „*a De Európában az egyik leghosszabb szöveget épp Magyarországnak szentelte*”. (6) Mint már említettük, Havasalföld görög Oungrovlachia megnevezése Magyarpásztorföld jelentésű. E Kárpátokon túli középkori magyar lovasíjász-gyepűtárság történelmi értéke akkor mutatkozik meg leginkább, amikor a XIV. századi Havasalföld magyar alapítású püspökségének (Argyas) és Székely megyéjének határvédelmi jelentőségére világítunk rá. A Hunyadi-film történelmi megalapozottsága céljából indokolt rögzíteni, hogy két évszázaddal ezelőtt a magyar Hunyadi-uralkodóház székely eredete a legmagasabb műveltségi szinten közismert volt! A székely tudós, Zágoni Aranka György 1811-ben megjelent művében a következőket rögzítette: „*Hunyadi János eredetére nézve székely volt!*” (7) Az 1772-ben Bessenyei György által megindított magyar felvilágosodás legjelentősebb személységeinek az életművére is hatalmas hatást gyakorolt Zágoni Aranka György, amire jó példa a következő összegzés. „*Nyelvészeti, történeti, irodalmi vitáit épp olyan mély meggyőződés hatotta át, mint minden kisebb írását, vagy tervét, amikből soha ki nem tudott fogyni. Egyéniségének mély varázsa, önzetlen művelődésszervezői szándéka, nem is maradt eredménytelen. Kora legnagyobb írói és tudósai, köztük Kazinczy, Batsányi, Verseghy, Révai, Csokonai, Pajor, Földi, Gyarmathy, Köteles Sámuel, Bolyai Farkas, Döbrentei Gábor és annyian mások terveit örömmel üdvözlük, támogatják, nyelv és művelődési szándékaival közösséget vállalnak.*” (8) **Fontos kiemelten hangsúlyozni, hogy Zágoni Aranka György és Ponori Thewrewk József nyomán a nemzetünk történetét méltó módon ismertető XXI. századi tankönyveinknek végre tartalmaznia kell a magyar Hunyadi-uralkodóház székely származását; valamint azt is, hogy ezt a görög műveltségi tudástár is igazolja. Rendhagyó, sőt valójában rendteremtő történelemórák megtartása is indokolt az iskola-rendszer keretében (és természetesen azon kívül is), hogy a magyar Hunyadi-uralkodóház székely eredetét végre méltó módon felmutassuk a nemzeti összetartozás erősítése céljából. Ez tud megvalósulni az oly nagyon várt Hunyadi-film sikerének legméltóbb eredményeként!**

Források: I. A Hunyadi-uralkodóház eredete a „székely jog és alkotmány” görög műveltségi összefüggéseinek fényében (1) Márki Sándor: Mátyás és a renaissance. In: Kolozsvár. X. évfolyam. 224. szám. 1896. október 2. 2. o.; (2) Magyar történelmi fogalomtár. II. kötet. L–ZS. Szerkesztette Bán Péter. Bp., 1989. 229. o.; Istváni Géza: Janits Iván: Az erdélyi vajdák igazságszolgáltató és oklevéladó működése 1526-ig. Bp., 1940. A Pázmány Péter Tudományegyetem Történelmi Szemináriumának kiadványai. 18. In: Levéltári Közlemények. 18–19. 1940–1941. 508. o.; (3) Magyarország történeti kronológiája. I. A kezdetektől 1526-ig. Szerkesztő Solymosi László. Bp., 1981. 100. o.; (4) Ifj. Horváth János: P. mester és műve. (Második közlemény) In: Irodalomtörténeti Közlemények. 1966. 3–4. füzet. 278. o.; (5) Vofkori László: Székelyföld útikönyve. I. kötet. Bp., 1998. 63. o.; (6) Kristó Gyula: A vármegyék kialakulása Magyarországon. In: Honismeret. A Honismeret Szövetség Folyóirata. XXXVII. évfolyam. 4. szám. 2009. április. 8. o.; (7) Kristó Gyula: A vármegyék kialakulása Magyarországon. In: Honismeret. A Honismeret Szövetség Folyóirata. XXXVII. évfolyam. 2009. április. 7. o.; (8) Györffy György: Szent István a kor Kelet- és Nyugat-Európájában. In: „Múltunk építőkövei...”. Tanulmánykötet. Székesfehérvár, 2001. 46. o.; (9) Ifj. Horváth János: P. mester és műve. (Első közlemény) In: Irodalomtörténeti Közlemények. 1966. 70. évfolyam. 1–2. füzet. 37. o.; (10) Kristó Gyula: A vármegyék kialakulása Magyarországon. In: Honismeret. A Honismeret Szövetség Folyóirata. XXXVII. évfolyam. 4. szám. 2009. április. 4. o.; **II. A „hazaszeretet és a keresztény elhivatottság legmagasabb színvonala Hunyadi János”** (1) STEFKA ISTVÁN – HUTH GERGELY – PestiSracok.hu: Kásler Miklós a PS-nek: Az önazonosságunk alapja, hogy rendet tegyünk a történelmünkben! (Interjú) pestisracok.hu > kasler-miklos-a-ps-nek-az-onazonossa... Kásler Miklós a PS-nek: Az önazonosságunk alapja, hogy... 2018. nov. 30. – letöltve 2021. február 13.: a továbbiakban: idézett mű (i. m.); (2) Kubinyi András: Mátyás király. Tudomány – Egyetem sorozat. Bp., 2001. 8. o.; (3) i. m.; (4) Hunfalvy Pál: Az oláhok története 1. Bp., 1894. 445., LX. o.; (5) Antonio Bonfini: Mátyás király. Tíz könyv a magyar történetből. Latinból fordította Geréb László. A fordítás munkáját tanácsaival segítette Kardos Tibor. A fordítást ellenőrizte Mezey László. Átnézte Juhász László. Bp., 1959. 14. o.; (6) Ponori Thewrewk József Magyarországon és Erdélyben mind a két Törvényszék Ügyeinek hites Ügyésze: Három értekezés Hunyadi Székely János Magyarországi Kormányzó, Erdélyi s Havasalföldi Vajda, Tótországi, Temesi s Szörényi Bán, Besztercei örökös Gróf, és Nándor-Fejérvári Kapitány törvényes ágyból lett születésének bizonyítására. Pozsony, 1825. 6. o.; (7) Dr. Wenzel Gusztáv akadémikus: Diósgyőr egykori történelmi jelentősége (1873). In: Értekezések a Történelmi Tudományok köréből. 2. kötet. Pest, 1872. 6. o.: „Olvastatott a Magyar Tudományos Akadémia 1872. november 11-ki ülésén”; (8) i. m.; (9) Antonio Bonfini: Mátyás király. Bp., 1959. 23., 24., 31. o.; **III. A XIV. századi Havasalföld Székely megyéjének egyetemes jelentősége** (1) DIPLOMATIKAI LEVÉLTÁR (Q szekció) • Erdélyi országos kormányha-

tásági levéltárakból (F) • GYKOL, Cista comitatum (Q 327) 29792 DL-DF 29792. Keltezés 1447-10-12. Keltezés helye Temeswar Temesvár Temes m. Kiadó HUNYADI JÁNOS KORMÁNYZÓ. Régi jelzet Q 327. KÜKÜLLŐ 4 23 DIPLOMATIKAI LEVÉLTÁR (Q szekció) • Erdélyi országos kormányhatósági levéltárakból (F) • GYKOL, Cista comitatum (Q327). –https://archives.hungaricana.hu/hu/chartershttps://mnl.gov.hu/mnl/ol/diplomatikai_leveltart_mohacs_elotti_gyujtemeny Diplomatikai Levéltár (Mohács Előtti Gyűjtemény) | Magyar ...https://mnl.gov.hu/mnl/diplomatikai_leveltart_moha... Az Országos Levéltárnak két középkori gyűjteménye van: a Q szekció, a szűkebb... A Mohács előtti gyűjtemény a Diplomatikai Levéltárból (DL), a középkori ... Nem sokkal a MOL létrehozatala (1874) után, Pauler Gyula főigazgatója idején... – letöltve 2021. április 9.; (2) Ponori Thewrewk József Magyarországon és Erdélyben mind a két Törvényszék Ügyeinek hites Ügyésze: Három értekezés Hunyadi Székely János Magyarországi Kormányzó, Erdélyi s Havasalföldi Vajda, Tótországi, Temesi s Szörényi Bán, Besztercei örökös Gróf, és Nándor-Fejérvári Kapitány törvényes ágyból lett születésének bizonyítására. Pozsony, 1825. XII. o.; (3) Kázmér Miklós: Régi magyar családnevek szótára XIV–XVII. század. Bp., 1993. 783. o.; (4) Képes Krónika. Fordította Bollók János. Jegyzetek: Szovák Kornél, Veszprémi László. Millenniumi Magyar Történelem, Források, Bp., 2004. 170. o.; (5) Szabó István: Ugocsa megye. Bp., 1937. 119. o.; (6) Benkő József: Transsilvania specialis. Erdély földje és népe. Első kötet. Fordította, bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel közléteszi Szabó György. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 1999. 478. o.; **IV. A magyar Hunyadi-uralkodóház székely eredete az „Archiregnum Hungaricum” részét képező Havasalföld jelentőségének fényében** (1) Horváth Richárd: Hunyadi Mátyás és Havasalföld. In: Világtörténet. 2010. 2. szám. 3. o.; (2) Takács Tibor: László Gyula siratása. In: A CÉH. IX. évfolyam. 1998. 1. szám. 50. o.; (3) Pálosfalvi Tamás: A Hunyadiak kora 1437–1490. Bp., 2009.; (4) Dr. Florio Banfi: Hunyadi János itáliai tartózkodása. In: Erdélyi Múzeum. 1934. 7–12. szám. 261., 270. o.: „Les Memoires de Messir Philippe de Comiens eto. Paris 1552. f. 116. v.: „Le Roy Mathias estoit filz d’un tresvaillant chevalier, appellé le Chevalier Blanc de la Vallague...” Az olasz fordításban, Delle Memorie di Filippo Comines tradotte dal M. Lorenzo Conti, Genova 1594, p. 550: „nominato il Cavalliero Bianco della Vallacchia.” L. még L’opere del Sig. Pietro Mattéi, Venezia 1638, v. I, p. 517: „Giov. Huniadé gran Signore di Valacchia.”; (5) Csukovits Enikő: Magyarországról és a magyarokról. Nyugat-Európa magyar-képe a középkorban. Akadémiai doktori értekezés. Vác–Budapest, 2013. 153–154.; 155. o.; (6) Zágonyi Aranka György: Két értekeződés: I. Az 1809-ik esztendőnek eltemetése. II. Gubernátor HUNYADI JÁNOSról, melyben megbizonyítatik: hogy nem volt szerelem gyermeke, hogy ugyanazon egy Apától Hunyadi Oláh Vojtkól és még egy Testvére volt legalább, és az is Hunyadi János nevű, és hogy ős neve Székely volt. Kolozsvár, 1811. 25. o.; (7) Jancsó Elemér: Aranka György levelezése. Kolozsvári Bolyai Tudományegyetem Erdélyi Tudományos Intézet. Kolozsvár, 1947. 8. o.

HÁROM ÉRTEKEZÉS

HUNYADI SZÉKELY JÁNOS,
 Magyarországi Kormányzó', Erdélyi 's Ha-
 vasalföldi Vajda', Tóthországi, Temesi 's
 Szörényi Bán', Beszterczei örökös Gróf,
 és Nándor-Fejérvári Kapitány' törvényes ágy-
 ból lett születésének bebizonyítására.

Jegyzetekkel közli

Ponori Thewrewk József,
Magyarországon és Erdélyben mind a' két Törvény-
szék' Ügyeinek hitos Ügyésze.

Pozsony, September' 25-dikén, 1825.

ERDÉLY ARCHIREGNUM HUNGARICUM

BRASSÓ

HOSSZÚMEZŐ

ÁRGYASUDVARHELY

A XIV. SZÁZADI HAVASALFÖLD MAGYAR ALAPÍTÁSÚ PÜSPöksÉGE ÉS SZÉKELY MEGYÉJE

SZÉKELY - GÖRÖG MŰVELTSÉGI HATÁR (1018 - 1821)

CORONA GRAECA - GRAECO IN LATIN - ACADEMIA ISTROPOLITANA

ISAPOSTOLOS - IUS SUPREMI PATRONATUS - IUS VALACHICUM - CORPUS IURIS HUNGARICI

HAVASALFÖLD - VLACHIA - OUNGROVLACHIA - MAGYARPÁSZTORFÖLD

HUNYADI JÁNOSról
meg-bizonyittatik: hogy nem vólt
Szerelem' Gyermeke,

Hogy ugyan azon egy Apától Hunyadi
Oláh Vojktól még egy Testvére
vólt leg-alább, és az-is Hunyadi
János nevü, és hogy Ős
neve Székely vólt.

Irta

ARANKA GYÖRGY.

K O L O S V Á R O N

Nyomr. a' Réf. Koll. bettível 1811.